

Verdere bijzonderheden over de *Ostraciontidae*, die in 't Hollandsch zeer te recht met den naam van koffervisschen worden betiteld, vond ik nog in een Engelsch werk over visschen ¹⁾ welke ik hier vertaald wil weergeven.

„Het onbuigzame pantser waarin deze visschen zijn besloten vergt meer van de rug- en aarsvin voor de voortbeweging dan gewoon is bij visschen. Volgens BROWN GOODE wordt de voortbewegende kracht uitgeoefend door de rug- en aarsvin, die een half draaiende, roeiende (wrikkende) beweging hebben, gelijkend op die van een schroef, de staartvin werkt als een roer, uitgezonderd wanneer ze noodig is voor ongewoon vlug zwemmen, wanneer ze gebruikt wordt als bij andere visschen, de voornaamste functie van de breede borstvinnen schijnt te zijn die van het vormen van een waterstroom door de kieuwen, aldus de ademhaling helpende, die anders moeilijk zou zijn, tengevolge van de nauwheid en onbuigzaamheid van de kieuwopeningen. Wanneer ze uit het water worden genomen, blijven deze visschen gedurende twee of drie uren leven, al dezen tijd statig hunne kieuwen bewaaierend, en wanneer ze in hun element worden terug gebracht, schijnen ze er door deze proef niet slechter aan toe te zijn, uitgezonderd dat ze tengevolge van de opgenomen lucht niet direct naar den bodem kunnen zinken.

Geen groep van tropische visschen, zegt dezelfde schrijver, is zoo volkomen uitgewerkt in de geschriften van de vaders der natuurlijke Historie als deze. Meer den 200 jaren geleden was elke soort van koffervisschen, die nu in den Atlantischen Oceaan wordt gevangen bekend en beschreven door de natuuronderzoekers, en het mag als een welverdiende hulde voor de zuiverheid van hunne zoölogische beschrijvingen worden aangevoerd, dat geen enkele van de pogingen die sedert gedaan zijn om hunne soorten onder te verdeelen effect hebben gesorteerd“.

Bij de inlanders schijnt *Ostracion cornutus* als talisman dienst te doen. Een gedroogd exemplaar, in een koeienstal gespijkerd, is een onfeilbaar middel tegen alle mogelijke ziekten en kwalen bij deze dieren. In een paardenstal doet een zeepaardje dezelfde diensten. Wie het niet gelooft, moet zelf de proef er maar eens mee nemen. De Javaan betaalt voor zoo'n talisman een flinken prijs.

Ik twijfel er niet aan, of de onderorde der Plectognathi is met de hier boven beschreven soorten wat de Java zee betreft nog lang niet afgehandeld. Tot nog toe kwamen mij echter geen andere soorten onder oogen, zoo dat ik hiermee dit opstel moet besluiten.

Soemberhardjo, April 1916.

J. SYBRANDI.

NOG EENS „VLIEGENDE DRAAKJES“.

Een natuurliefhebber heeft zoo af en toe van die fortuintjes, die hem de fortuinen in blanke specie, waarvan hij maagdelijk blijft, zoo eenigermate vergoeden. Zoo zag ik op 3 Augustus, toen ik me om 11 uur naar de badkamer begaf, om wat gajongs koelte over me uit te storten, hoe een vliegend draakje den stam van een djamboe-ajer afdaalde.

Wat aan het diertje mijn aandacht trok, ik kan 't niet precies uitduiden, iets was er evenwel, dat mij een ahnung van iets bijzonders gaf. Ik stelde me verdekt op en hield den blauwgeelden luchtacrobaat in 't vizier.

Even was 't diertje door mijn nadering geschrokken, maar toen alles rustig bleef, zette het zijn daling voort en liep snel over den grond tot dicht bij het bordenrak. Op

¹⁾ The Cambridge Natural History Volume VII.

ij van het rak maakte het in den grond, steeds vochtig gehouden door het bordenwasch-water, een kuiltje van 5 cM. diepte. Dit werk vereischte al zijn aandacht, want het merkte niet, dat ik tot op één meter naderde.

Zoodra het kuiltje tusschen steenen en steentjes klaar was, plaatste het er zich met eenigszins uitgespreide vlieghuid boven en deponeerde er 4 roomwitte eitjes in. Het keek me daarbij met zijn kleine schitteroogjes rustig aan en liet zich niet verontrusten door de aanwezigheid van mijn zoutpilaarlijk persootje.

Na afloop van de groote gebeurtenis dekte moeder haar vierlingen met het uitgegraven zand toe en snelde verlicht den djamboeboom in. Dit tooneeltje speelde zich in 20 minuten af.

Den volgenden dag groef ik de eieren op. Ik meende, dat de aarde als een losse, poreuze laag de eieren bedekte. Tot mijn verwondering bleek de aarde vastaangestampt en de eitjes zaten er als in gemetseld. Of dat het werk van moeder Draakje was, of een gevolg van 't neergevallen water, of van de kleefkracht van den grond, in elk geval er op geloopt was er niet.

De eitjes waren 14 m.M. lang en 8 m.M. breed, rolrond van vorm en aan de einden afgerond. In tegenstelling met de tijtjak- en tokeheieren, die een zeer harde schaal hebben, is de schaal van de draakjes-eieren leerachtig. Zij kan den inhoud niet beschermen tegen uitdroging. Als men de eitjes één dag op de tafel laat liggen, niet eens in de zon, vallen er builen in de schaal en is de inhoud tot op ongeveer de helft ingedroogd. Na een vijftal dagen zijn ze geheel ingedeukt en droog geworden.

Wijs geworden door vroegere ervaringen wachtte ik er niet mee ze weer in den grond te stoppen en ze daardoor voor uitdroging te behoeden. Een jamglas (S and W) vulde ik voor een derde met passir (rivierzand) legde daarop tegen het glas aan de eitjes in een kruis, strooide daarop weer een laag zand van eenige centimeters, drukte 't wat aan en sprenkelde er daarna wat water op, zoodat alles flink vochtig was.

Daar de eitjes tegen het glas aanlagen, kon ik ze goed waarnemen. Ze zwollen langzamerhand op en kregen zodoende meer en meer den vorm van een kippenei. Dit geschiedde met drie van de eitjes.

Het vierde, dat waarschijnlijk onbevruucht was, verkleurde, verschrompelde en ging tot rotting over. Den 19 September bemerkte ik, dat één der eitjes van stand veranderd was. Bij nadere beschouwing bleek het leeg te zijn. Van een baby-draakje merkte ik evenwel nog niets. Een uurtje later pas dook het uit de aardlaag op. De totale lengte bedroeg 8 cM., waarvan 5 cM. op rekening van den staart kwam.

Hoewel 't reeds 9 uur in den avond was, vertoonde het een groote levendigheid. Het had groote lust mijn mouw in te kruipen en sprong van de tafel op den vloer. Hoewel de vlieghuid reeds volledig aanwezig was, kon ik niet merken, dat het er gebruik van maakte.

Toen ik 't diertje den volgenden morgen tegen een boomstam aanzette, haakte het zijn fijn gespitste nageltjes in den schors en nam dadelijk de allures van de volwassen draakjes aan.

De andere eitjes kwamen respectievelijk den 20 en 22 September uit, zoodat de ontwikkeling ruim 1½ maand in beslag neemt. De lel aan de keel is bij de baby's reeds in beginsel aanwezig en wijst door haar kleur de sekse van 't wicht aan. Ik zag geen kans de diertjes op te kweken en heb dat verder aan moeder Natuur overgelaten.

H. SCHROO Jr.